

Forfatter: Worm, Jacob

Titel: . - [1968]

Citation: Worm, Jacob: ". - [1968]", i Worm, Jacob: . - [1968], udg. af ERIK SØNDERHOLM , [1968]-1994, s. 253. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-worm01val-shoot-idm140677732338352/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: . - [1968]

Men i Coronis' sted vil jeg afmale Zedekias, 1. Kongernes Bog XXII, Akabs højspredikant, for den velvillige læser: denne anbefaler sig selv som ægte profet og Boanerges, men han foregiver, han brøler og går til angreb mod laster i almindelighed og i særdeleshed; men han gennemfører hverken at træde ind i Akabs kammer og dadle lasterne under private former eller tordne mod, bebrejde, true den Herodes, der forser sig, med Guds vrede efter Johannes' skik og nidkærhed, Lukas III, ved private skriftemål eller nok så hemmelige samtaler. Hertil kommer, at Salomons fugl, Prædikerens Bog X, vers 20, har mumlet mig i øret, at denne gode mand har temmelig lange hænder og næppe sjældent uopfordret udfylder en sekretærs embede og træder i hans sted, foragter på ingen måde kongens tilbudte penge. Men afsæt, beder jeg, disse afgudsbilleder og ifor dig Elias' og Johannes' hroiske ånd. Men hvis du ikke gør det, skal Gud sikkert og vist kræve blodet af den ugrundlige og af den, der dør i sine synder og ingenlunde er blevet påmindet af dig med retfærdig streghed eller af dig er blevet ført tilbage til en bedre livsfrugt, og som jo skal brænde op i flammerne på verdens yderste dag.

TILFØJELSER

1.

Vort fædrene eller svenske rige udmærker sig blandt de øvrige riger på den kristne jord ligesom månen blandt de mindre luer på grund af fire støtter for den kongelige trone: 1) uskydig fromhed; 2) uovervindelig tapperhed; 3) grundfæster klogskab i freds- og krigstid; 4) uforfejdet reskaffenhed mod de undergivne og trofasthed, uskydighed, redelighed, tapperhed og klogskab hos de kongelige ministre, borgere og militære, men især usminket fromhed over for Gud.

2.

Riget forvaltes bedst, hvor fyrfsten er en god teolog, i det mindste en

Theologus Practicus, saltèm Catecheticus, insignis politi-
cus et juridicus practicus, nec non castus et laudabilis Æco-
nomus seu paterfamilias Practicus.

474
3.
Patriotas atque ingenuos, patriæ cives nobiles, ignobiles,
sicubi digni et capaces fuerint, exteris et adventitiis semper
præferet Princeps, exoticis Agyrta, nè quidem locum in pa-
triæ, nè dum regni honores, privilegia, munia, opes, arcæ,
dignitates, aut amorem Regium attribuet.

483
4.
Tempore pacis masculam rusticorum prolem arma gestare,
seqvi signa ordines servare, discurrere in cornu, prudens
docebit Princeps; eâ autem specie vitare ac prohibere plebem
sclopeta habere atque usurpare (quod nos Sveci non solemus)
486 nè lepores ac feras deliciis ac gula magnatum inservituras
devorent simul ac devastent, est corda suitorum militum in
leporina transformare; quòc enim plures inter venandum in
489 regno tuo obvios habueris lepores, cò in aciem educes plures
milites leporinos seu timidos atque ignavos. / In pace
itaque ad bellum nos parabimus, nè imparati adoriente ex
173 492 improviso hostem excipiamus, et nè exoticis semper usuri
simus militibus, quibus vix fidere licet. Qvocirca nos Sveci
nationales nostros armis semper assvetos rusticorum filios
495 exteris semper præferimus, vicinorum clade edocti.

5.
Qvi arma sumit, non gloriabitur de fortunæ faventis aura,
498 priusquam eadem feliciter deposuerit, fortuna enim bellū,
qvam reverenter habeas svademu, mutatur in horas.

praktisk kateket, en udmærket politiker og praktisk jurist samt en uegen-
nyttig og rosærdig økonom eller praktisk familiefader.

3.

Fyrsten skal altid foretrække landsmænd og fædrelandets skarp-
sindige borgere, adelige, uadelige, hvor de end har vist sig værdige
og duelige, for de udenlandske og fremmede. Han skal ikke engang
tildele de fremmede bedragere et sted i fædrelandet, ej heller rigets
æresbevisninger, privilegier, embeder, forråd, borge, værdigheder eller
den kongelige kærlighed.

4.

I fredstid vil den kluge fyrste lære bondernes mandkøn at bruge
våben, at følge hærtagn, at holde rækkerne, at fordele sig til fløjene.
Men at have den ide at undgå og forbyde, at almuen har og erhverver
sig bøsser (hvad vi svenske ikke plejer at gøre), for at de ikke skal for-
tære og i lige måde ødelægge harer og vilde dyr, som skal tjene stor-
mændenes fornøjelser og frådseri, er at omforme de fremtidige
soldaters hjertes til hærcjertes. Thi jo flere haren man har medt un-
der jagten i dit rige, des flere haresoldater skal man føre frem til slag,
frugtsomme eller uvidende. Derfor skal vi berede os til krig i fredstid,
for at vi ikke uforberedte skal modtage fjenden, der uventet dukker
op, og for at vi ikke altid skal bruge fremmede soldater, som man
nappe kan stole på. Derfor foretrækker vi svenske altid vor hjem-
lige landbosøner, der altid er våbenvante, for de udenlandske, be-
lærtte af naboenes nederlag.

5.

Den, der giber til våben, skal ikke prale af den gunstige lykkes
glans, førnd han lykkeligt har nedlagt samme; thi krigslykken, som
vi råder til man behandler med ærødigthed, forandres på timer.

6.

- 501 Temporis in bello inutiliter protracti et triti, preditionum impunitarum, disciplinæ militaris non [exultæ], sed nimia indulgentia prostratae, stipendiiorum gregario militi furtu officiariorum nefariè surreptorum, vagarum libidinum, et imprudentiae bellicæ fructus et effectus est pax coacta, turpis, noxia, infamis, et æternum exitialis.

507 7.

- Insignia et privilegia antiquæ ac verâ nobilitatis non quibuslibet, multò minus iis, qui caput circumferunt tribus [anticyris] insanabile, impetu cœcō, nec quavis de causa sunt deferenda, status enim nobilium, Ecclesiasticorum, studiosorum, mercatorum non sunt confundendi, sed intra suos limites coarctandi.

8.

- Jn aulis ac Regnis Principum, pro uno veritatis intrepido precone ac buccinatore, mille existunt adulatores, et assentationum dolique mali professores: scilicet veritas odium parit.

9.

- 519 Ita in officio sibi demandato se geret [regnantium] quisquis, ut nè subjectorum omniumque bonorum diris, sugillationibus, atque execrationibus obnoxius male audiat.

174 522

10.

- Princeps seu unctus Domini sèpissime est optimus atque inculpabilis, sed ab adulatoribus hominum genere pestilensissimò, atque à suis vice-reginis honestati ac Deo infensiissimus, in pejus mutatus Deo inimicus ac regno noxius per corruptionem damnosam evadit.

6.

Frugten og virkningen af unyttig spildt og forlænget tid under kri-
gen, af ustraffede forræderier, af krigstugt, der ikke er holdt i ære, men
tilintetgjort under al for megen eftergivenhed, af sold, der skændigt er
stjålet fra den menige soldat ved officerernes tyveri, af løse forbin-
delser og uklogskab i krig er en tvungen, skændig, skadelig, vanærende
og til evig tid edelæggende fred.

7.

Den gamle og sande adels udmerkelser og privilegier skal ikke tilde-
les alle og enhver, langt mindre dem, som går rundt med et hoved, der
er ulægligt med nyserod i tredobbelts portion, hverken i et blindt an-
græb eller af en hvilken som helst grund. Thi de adeliges, gejstliges, stu-
derendes, købmændenes stænder bør ikke sammenblandes, men sam-
mentrænges inden for deres grænser.

8.

På fyrsternes slotte og i deres riger findes der 1000 smigrere og læ-
tere i smigreri og bedrageri i stedet for én uforvieret sandhedens
herold og hornblæser; sandheden avler nemlig had.

9.

Enhver af de styrrende skal opføre sig således på den post, der er på-
lagt ham, at han ikke skal være utsat og høre ilde for undersåtternes og
alle godes besværligheder, forhånelser og forbandediser.

10.

Fyrsten eller Herrens salvede er som oftest den bedste og uskyldig,
men bliver forandret til det værre af smigrere, en højst fordærvelig
slags mennesker, og af sine vicedronninger, som er særdeles fjendtligt
stemt mod hæderlighed og Gud, og bliver skadelig for sit rige gen-
nem en farlig korruption.